

2 Korin

Äma ätutä Pol wäpi yäpman äpäñirä Poltä iniken mebärini yäñahänkuk

1 ✧ Näk Pol Anutu täño nadäk terak Kristo Jesu täño aposoro itat. Tänpäkañ notninpak Timotikät nektä man ño kudän tänpäñ Anutu täño äbot tänpäni ämawebe Korin yotpärare-ken itkañ inta peda ärekañ. Ba intagän nämo, Anutu täño kudupi ämawebe Grik komeken ittäñ kukañ unitä danikta bok peda ärekañ.

2 ✧ Eruk Anutu Nanin-kät Ekäninin Jesu Kristoken nanik orakorak ba bänep pidämtä intä terak äroton.

Anututa bänep täga man

3 ✧ Ekäninin Jesu Kristo unitäño Anutuni ba Nani iniñoret tākāna! U butewaki mähemi-iniktä watä it nimiñirän bänep kwini terak it tākamäñ.

4 Unitä komi bäräpi mebäri mebäri ahäñ nimiñirän bänepnin äneñi tänpidäm tañ nimik täyak. Anututä ude täñ nimik täyak unita notniye ätu komi butewaki terak kuñatneño uwä, Anututä bänep pidäm nimik täyak udegän notniye bäräpi terak itneño u bänepi täga tänpidäm täne.

5 ✧ Imata, Kristotä komi bäräpi mebäri mebäri nadäk täñkuko unitäño moräki nintä terak tañi ahäk täyak. U udegän, bäräpi gänañ iritna Kristotä bänep pidäm bumta pewän ahäñ nimik tākāñ.

✧ **1:1:** 1Ko 1:1 ✧ **1:2:** 1Ko 1:3 ✧ **1:3:** Efe 1:3, 1Pi 1:3; Rom 15:5

✧ **1:5:** Sam 34:19; Sam 94:19

6 ✧ Tänpäkaŋ näk ba notnaye ätu komi butewaki jop nämo nadäk täkamäŋ. Nämo, komi butewakinin unitä in täŋkentäŋ tamiŋirän bänepjin äyänutpäŋ Anututa biŋam täŋkuŋo bänep pidäm terak it täkaŋ. Ba Ekäni täŋo bänep pidäm ahäŋ nimik täyak u imaka, jop nämo nadäk täkamäŋ. Nämo, unitä täŋkentäŋ tamiŋirän bänepjin täŋpidäm tak täkaŋ. Tänpäkaŋ bänep pidäm ahäŋ tamik täyak unitä täŋ-kehäromtaŋ tamiŋirän komi butewaki nintä nadäk täkamäŋ udegän ahäŋ tamiŋirän nämo kwitanpäŋ gwäk pimiŋpäŋ kuŋat täkaŋ.

7 Bureni notnaye, intä bäräpi u gänaŋ nämo api kwitanenŋ yäŋ nadäkinik täyat. U imata, nintä komi butewaki nadäk täkamäŋ u inkät nin bok nadäk täkamäŋ unita u udegän, Ekäni täŋo bänep pidäm ahäŋ nimik täyak u inta bok ahäŋ tamik täyak yäŋ nadäkamäŋ.

8 ✧ Notnaye, Esia komeken komi butewaki ahäŋ nimiŋkuko unitäŋo manbiŋam nadäwut yäŋ nadäŋpäŋ ŋode täwetat; Kome uken bäräpi ahäŋ nimiŋkuko u taŋi pähap, nintä täga kotanaŋi nämo. Unitä täŋpewän api kumne yäŋ nadäŋkumäŋ.

9 Bureni täwetat. Nin kumäŋ-kumäŋta biŋam täkamäŋ yäŋ nadäŋpäŋ bänepnin pena putärenkuŋ. Upänkaŋ u ahäŋ nimiŋkuko uwä nininken kehäromita nadäna äpani-inik täŋpöpäŋ Anutu kumbani-ken nanik yäpmäŋ akwani u kubägän nadäŋ imineta ude uwä ahäŋ nimiŋkuk.

10-11 ✧ Bureni-inik, Anutu unitä kumäŋ-kumäŋ-ken nanikpäŋ ketärenŋ nipmaŋkuk. Ba äneŋi api ketärenŋ nipmaŋpek. Man unita nadäkinik täŋpäŋ

✧ 1:6: 2Ko 4:15 ✧ 1:8: Apos 19:23, 1Ko 15:32 ✧ 1:10-11: 2Ti 4:18

Anutu ugän tubeñ kuñpäñ kuñat täkamäñ. Ba inä Anutu-ken yäñapik man yäñ nimiñirä äneñi api täñkentäñ nimek yäñ nadäkamäñ. Bureni, Anututä äma mäyap täño yäñapik man nadäñpäñ täñkentäñ nimiñirän ämawebe mäyaptä api käneñ. Täñkentäñ nimiñiräñ täyak u kañpäñ Anutu bänep täga man api iwetneñ.

Poltä bänep nadäwätäki nämo itkuk

12 ✧ Eruk notnaye, nininta biñam ñode yäñahäñpäñ täwetat; Bänepnintä bureni-inik ñode nadäk täkamäñ; Ämawebe ätu ba in bämopjin-ken man bureni ba kudän siwoñi terakgän kuñat täkamäñ. Kudän uwä Anutu-ken nanik. Uwä komen äma täño nadäk terak nämo täk täkamäñ. Nämo, Anutu orakoraki unitäño kehäromi terak ude täñ tamik täkamäñ.

13 Nadäkañ? Man kudän täñpäñ tamik täkamäñ uwä intä täga danipäñ nadäwä tärenañi. Man ätu käböp nämo pek täkamäñ.

14 ✧ Unita nintä nininta nadäkamäñ udegän in kämi api nadäwä täreneñ yäñ nadätat. Apiño nintäño mebärinin moräkigän nadäkañ. Nadäwä tärewäpäñ Ekäni Jesu täño kadäni pähapken nintä Anutu inamiken inta oretoret tänayäñ täkamäñ udegän intä ninta oretoret kañ täñput yäñ nadätat.

15-16 ✧ Näk man u bänepna-ken peñkañ pengän inken päre bänep täga man täwetta yäñkut. Täñpäkañ päre tabäñkañ Masedonia komeken kukta yäñkut. Uken kuñatkañ äyänutpeñ äneñi äreñpäñ ätu irira in täñkentäñ namiñirä Judia

✧ **1:12:** Hib 13:18, 2Ko 2:17, 1Ko 1:17 ✧ **1:14:** 2Ko 5:12; Plp 2:16

✧ **1:15-16:** 1Ko 16:5-6

komeken kukta nadänkut. Eruk, in kadäni yarä ude tabänjira oretoret kadäni yarä kañ täñput yän nadänkut.

17 Tawañ ude peñkuro upänkañ jide? Täñniknarani täñkuk yän nadäkañ? Näk kome täño nadäk-nadäk yäpmän kuñarani unita man yänjira kubä bureni, kubä jop yänniknat täyak yän ba nadäkañ?

18 Upänkañ ude nämo, Anututä man bureniğän yäk täyak unita u inamiken imata man bureni ba jopi bok awähutpäñ täweret? Nämo inik!

19 ✧ Täñpäkañ Anutu täño nanaki Jesu Kristo, Silas Timoti-kät nintä yänahänpäñ täwetkumänjo unita nadäwut; U man bureni ba jopi bok awähutpäñ nämo yäk täyak. Nämo, u man bureniğän yäk täyak.

20 ✧ Täñkañ man bureni yäk täyak uwä ñode; Imaka imaka Anututä täkta yänkehärom tañkuko u kudup Jesu Kristo terak bureni ahänkuñ ba kämi imaka, api ahäneñ. Mebäri unita Anutu täño man-biñam nadänpäñ Jesu Kristo terak bureni-inik yän yänkañ Anutu iniñoret täkamän.

21-22 ✧ Täñpäkañ Anutu unitä in ba nin bok täñ-mehamtañ nimiñirän Kristo terak yeñ täpäneñpäñ it täkamän. Ini-tägän nin inita biñam yäpmän daninpäñ wären kehäromi-inik täñkuk. Ude täñpäñ imaka tägatäga kämi yäpmäkta peñ nimanı u bureni-inik api nimek yän niwoñäreкта Kudupi Munapik bänepnin-ken peñkuk.

Pol imata Korin kome bäräneñ nämo kuñkuk?

✧ 1:19: Apos 18:5 ✧ 1:20: Rev 3:14 ✧ 1:21-22: 1Jo 2:27; Efe 1:13-14, 2Ko 5:5; Rom 8:16-17

23 ☆ Node täwerira Anututä näkño man täñkehärom täwayän; Korin ämawebe inken nämo ärenkuro uwä ärenjira nabänpän mäyäk nadäneñ yänpän nämo ärenkut.

24 ☆ Ninä intäño nadäkinikjin kañiwarani ude itta nämo nadäkamän. Nämo, nadäkinikjin u kehäromi itak yän nadäkamän. Täñ, nintäño gärip bureni uwä intä bänep oretoret terak kañ kuñarut yänpän unita täñkentän tamik takamän.

2

1 ☆ Mebäri unita nadäk ñode penkut; Kuñjira nadäj bäräp äneñi api täneño unita nämo api kwet yän nadänkut.

2 Inken ärenpän tänpewa bäräpi butewaki nadäneño uwä netätä äyänutpän näkño bänepnawä täñpidäm täwek? Nämo, in kuduptagän bäräpi nadäneño uwä jide tänpän bänepna täñpidäm täneñ yän nadänkut.

3 Ude nadänkuro unita inken nämo ärenkañ manbiñam komi nitek in yäpän tägawäpän tepmakta intäjukun u kudän tänpän tamiñkut. Inken ärenpän ämawebetä täñkentän namiñirä bänep oretoret tänañipän tänpewä butewaki nadakta nämo nadänkut. Nämo, bureni nadäk täyat uwä ñode; Näkä oretoret terak irira in udegän oretoret terak itneñ.

4 ☆ Notnaye, manbiñam u jop nadän nämo kudän täñ tamiñkut. Nämo, bänepna-ken ägekot pähap ahän namänpän konäm terak kudän täñ tamiñkut. U

☆ 1:23: Rom 1:9, 2Ko 11:31 ☆ 1:24: 1Pi 5:3 ☆ 2:1: 1Ko 4:21, 2Ko 12:21 ☆ 2:4: Apos 20:31

bäräpi tamikta nämo, u ninta gäripi pähap nadäŋ nimik täyak yäŋ nadäkta kudän täŋkut.

Momi pekpek täŋo man

⁵ ✧ Eruk, notjinpak bäräpi namiŋkuko ukeŋonita täwera nadäwut. Bureni, äma waki täŋkuko u bäräpi näka bumik namiŋkuko upäŋkaŋ bäräpi bureni intä terak aroŋkuk. Upäŋkaŋ unita man jäpi yäkta nämo nadätat.

⁶ Nämo, näk komi ätukät nämo yäpuräräret. Waki täŋkuko unitäŋo kowata in mäyaptä täŋ imiŋkuŋo u täga.

⁷ Unita apiŋo momini peŋ imiŋpäŋ bänepi täŋpidäm taŋ imikot, butewaki pähap nadäŋpäŋ bänepi pewän putärek-inik täŋpekta.

⁸ Bureni peŋ täwetat; In kudän säkgämän täŋ imiŋirä näka bureni nadäŋ namikinik täkaŋ yäŋ kaŋ nadäwän.

⁹ ✧ Täŋpakaŋ manbiŋam kudän täŋ tamiŋkuro uwä bänepjin täŋ-yabäkta kudän täŋkut. Näkŋo jukuman u kudup täga buramineŋ ba nämo buramineŋ u nadäwa yäŋkaŋ kudän täŋkut.

¹⁰ Nadäkaŋ? Intä äma unitäŋo momi peŋ imiŋirä näk imaka, unitäŋo momi täga api peŋ imet. Täŋkaŋ äma unitä waki u ba u täŋ namiŋkuko inta yäŋpäŋ unitäŋo momi Kristo iŋamiken uku peŋ imiŋkut yäŋ nadäwut.

¹¹ ✧ Äma unita butewaki nämo nadäŋ imiŋitna Satantä täŋ-nikŋatpäŋ äma uwä inita biŋam yäpeko unita ude täwetat. Satan täŋo mebärini u nadäna tärekaŋ.

Topmäk-topmäk kodaki täño piä äma

12 ✧ Tänpäkan Kristo täño Manbiñam Täga yñahäkta Troas komeken kuñpäñ Ekänitä piäni uken täkta kädet uku täwit namiñirän kuñpäñ nadäñkut.

13 ✧ Ude kuñpäñ nadäñkuro upäñkan Taitusta wäyäkñewa wawäpäñ nadäwätäk pähap täñkut. Nadäwätäk tänpäñ Troas nanik äbot tänpäni in itkot yñ yäwetpeñ Masedonia komeken kuñkut.

14 Upäñkan Anutu bänep täga pähap nadäñ imik täyiwa! U imata, u intäjukun it nimiñpäñ Kristo täño piäni täkta täñkentäñ nimiñirän täga täk täkamäñ. Uwä ñode bumik; Komi ämatä päñku iwankät ämik täñkan yärepmitpäñä intäjukun ämanikät äneñi oretoret bumta täñtäñ eñiken ämneñ. Udegän intäjukun ämanintä täñkentäñ nimiñirän Kristo täño manbiñam kábäñi säkgämän ude komeñi komeñi piäñ wädäñ yäpmäñ kuñirän unitäño mebäri nadäk täkan.

15 ✧ Bureni, manbiñam yñahäwani ninä Anututä peñ niwerirän Kristo täño kábäñi säkgämän yäpmäñ kuñat täkamäñ. Täñitna unitäño kábäñitä äma irit kehäromita biñam ba äma geñi wakita biñam u bämopi-ken piäñ wädäk täyak.

16 ✧ Geñita biñam tänpäñitä nin piäñ nadäñirä kumbani kábäñ bumik täñirän tämapu täk täkan. Täñ, irit kehäromita biñam tänpäñitä nin piäñ nadäñirä irit säkgämän täño kábäñ ude piäñirän wädäñ nadäk täkan. Tänpäkan piä u täkta kehäromi nitek netä? Kubä nämo itak!

✧ **2:12:** Apos 14:27, 1Ko 16:9 ✧ **2:13:** Apos 20:1 ✧ **2:15:** 1Ko 1:18 ✧ **2:16:** Luk 2:34, 2Ko 3:5-6

17 ✧ Äma mäyaptä monej yäpmäkta Anutu täño man jop yäj äwaräkukgän täk täkañ. Upänkañ ninä ude nämo täk täkamäj. Nämo inik, Anututä ninin kirewani unita inamiken, Kristo täño piä watä ämaniye ude bänep siwoñi terak yäjähäk täkamäj.

3

1 ✧ Man udewani yäjitna yäjbiñam-biñam äneñi yäkañ yäj nadäkañ? Ba ninta ñode käwep nadäk täkañ; Polkät noriye uwä äma jopi. Mebärini niwoñärehta man kudän äbot täñpani täño intäjukun ämatä kudän täñ yämani u yäpmäj kuñatta bitnäk täkañ. Ude nadäk täkañ? Ba man kudän täwani udewani kudän täñ niminayäj yäj nadäkañ? Ude nämo! Äma mäyaptä man kudän udewanita nadäwä ärowani täk täkañ upänkañ nin ude nämo.

2 ✧ Imata, inä nintäño man kudän udewani, bänepnin-ken kudän täwani. Bänepjin sukurenpañ Anututa nadäkinik täñkuño unitä nin äma jidewani u siwoñi yäjähäñirän ämawebe kuduptä kañpañ nadäk täkañ.

3 ✧ Uwä ñode kañpañ nadäk täkañ; Inä man kudän Kristotä ini kudän täwani bumik, nintä piä täñkumäño unitäño bureni. Täñkañ uwä äma keritä mobä terak kudän täwani nämo, uwä Irit Mähemi täño Munapikitä äma bänepi-ken kudän täwani.

4 ✧ Piänin unita nadäkinik täkamäj. Imata, Kristotä piäni u täkta täñ-kehäromtañ niminirän Anututä kawän tägak täyak.

✧ **2:17:** 2Ko 1:12, 1Pi 4:11 ✧ **3:1:** 2Ko 5:12; Apos 18:27; Rom 16:1
 ✧ **3:2:** 1Ko 9:2 ✧ **3:3:** Kis 24:12; Jer 31:33; Ese 36:26-27 ✧ **3:4:**
 2Ko 2:16

5 Bureni, nininken kehäromi ba nadäk-nadäk terak piä u täga täk takamäj yäj yänäji nämo. Nämo, kehärominin uwä Anutu-ken nanik.

6 ✧ Anutu ini uwä topmäk-topmäk kodaki täño watä piä täkta kehäromi nimik täyak. Topmäk-topmäk kodaki uterak ämawebe Anutu-kät bänep kubägän täga itneñ. Täñpäkañ topmäk-topmäk uwä бага man kudän täwani uterak yengämä pewani nämo, u Munapik täño kehäromi terak yengämä pewani. Бага man kudän täwani unitä kumäj-kumäj kädet irepmitta nämo täñkentäj nimik täyak. Täñ, Munapik uwä irit bureni pewän ahäk täyak.

7-8 ✧✧ Бага man uwä mobä pipiyäwani terak kudän täwani u Ekäni täño penyäjek ba kehäromi nitek ahäjnkuk. Unitä täñpewän Moses täño injami-dapun ägo paki-inik wenkuko paorayäj täñkukopäjkañ ämawebetä pen ugän känäji nämo täñkuk. Eruk, бага man, mähemiye kumäj-kumäjta biñam yepmanpani unitä penyäjek ba kehäromi udewani nitek ahäjnkuk. Täñ Kudupi Munapik täño watä piä ämaniyetä penyäjek ba kehäromi jidewani nitek upäj api käneñ? U penyäjek säkgämän kehäromi-inik, kädet biani täño irepmit-inik täñpani u api käneñ!

9 ✧ Ba Anututa watä piä täktäk kädet biani, ämawebe mankenta biñam yepmak täyak u penyäjek ba kehäromi nitek ahäjnkuk. Täñ piä unitä ämawebe Anutu injamiken momini nämo yepmak täyak unita jide yänayäj? Uwä ñode; Piä u säkgämän-inik, Ekäni täño kehäromi ba penyäjek

✧ 3:6: Jer 31:31, 1Ko 11:25; Jon 6:63; Rom 7:6 ✧ 3:7-8: Kis 34:30

✧ 3:7-8: Gal 3:2,5 ✧ 3:9: Lo 27:26; Rom 1:17, 3:21

ikek!

10 ✧ Bureni, ämawebetä бага man unita nadänjirä säkgämän täjkuko upänkaŋ imaka säkgämän-inik, kehäromi pähaptä ahänjirän apiŋo imaka biani unita nadänjitna äpani, penjäŋeki nämö täk täyak.

11 U imata, бага man, imaka kadäni keräpi itta yäwani u penjäŋek ba kehäromi nitek ahänjuk. Täŋ imaka tärek-täreki nämö itta yäwanitä penjäŋek ba kehäromi jidewani nitek? U inipärik kudupi kubä!

12 Eruk nin penjäŋek bureni u nämoinik api paoreko unita nadäkinik takamän unita unitäŋo manbiŋam täŋumun-umun terak nämö, bätakigän yänahäk takamän.

13 ✧ Nin Mosestä täjkuko ude nämö täk takamän. Ägo inami dapun-ken wenjuk u nämö paorirän tektä inami-dapun täŋpipiŋkuk, Isrel ämawebetä nadäk-nadäki imaka kadäni keräpi-tagän penjäŋekta yäwani uterakgän penen yänpäŋ täŋpipiŋkuk.

14 ✧ Täŋjirän Isrel ämawebe täŋo nadäk-nadäki mobä ude äworenjuk ude penjäŋek unitäŋo mebäri nämö kaŋpäŋ nadäwä tumbuŋ. Täŋpäŋ topmäk-topmäk biani unitäŋo man daniŋpäŋ nadäk täk takan upänkaŋ pen, mebäri kwawak nämö kaŋpäŋ nadäk takan. Tek u pen inami-dapun ba nadäk-nadäki täŋpipiŋ itak bumik. Bureni, u nämö wärämurani. Nämö, äma kubätä Kristota nadäkinik täŋpäŋ kwasikorirän uyaku Anututä tek u täga wärämutek.

15 Täŋkaŋ apiŋo imaka, Moses täŋo бага man u daniŋpäŋ nadäk takan upänkaŋ tek unitä bänep

nadäk-nadäki-ken uwäk täñjirän mebäri nämo nadäwä tumäk täkañ.

16 ✧ Täñpäkañ äma kubäkubätä bänep nadäk-nadäki Ekänikengän penjirä eruk tek u wärämut yämik täyak.

17 ✧ Täñpäñ Ekänita yäyak uwä Munapik ubayäñ. Ekäni täño Munapiktä äma kubäken irirän eruk äma u бага man täño topmäk-topmäk terak nämo it täyak. Bureni, Anutu dubini-ken kukta imaka kubätä käderi wari nämo itpipitak.

18 ✧ Unita notnaye, nadäkinik täñpani nininta ñode yäwa; Tek unitä nintäño injam-dapunin nämo uwäk täyak. Nämo, Ekäni täño penyäñek ba täktäki säkgämän u kañpäñ nadäkinik täk täkamäñ. Ude täñpäñ nintä terak Ekäni ini penyäñek kudäni ba täktäki u yäpurärätpäñ yäpurärätpäñ penjirän ini bumik äworeñ itkamäñ. Täñpäkañ Ekänitä ude täñ nimin itak. Täñ Ekäni uwä Munapik ubayäñ.

4

Imaka säkgämän käbot jiburani gänañ itak

1 ✧ Anututä orañ niminpäñ piä u nimin kuko unita bänepnin nämo pena putärek täkañ. Nämo, ehutpäñ täk täkamäñ.

2 ✧ Täñpäñ kudän waki mäyäk ikek, ämatä käbop täk täkañ u mäde ut yämik täkamäñ. Nin täñyäkñarani nämo täk täkamäñ, ba Anutu täño mankät jop mankät bok nämo awähut täkamäñ. Nämoinik, Anutu injamiken man bureni init-inik täñpäñ kwawak yäñahäk täkamäñ. Ude täk täkamäñ

✧ **3:16:** Rom 11:23,26 ✧ **3:17:** Jon 8:32,36; Rom 8:2; Gal 5:1

✧ **3:18:** Kis 16:7, 24:17 ✧ **4:1:** 2Ko 3:6 ✧ **4:2:** 2Ko 2:17, 1Te 2:5, 1Ko 1:18

uwä ämawebetä nibänpän nadänkañ bänepitä kädet siwonji iwatkan yän nadäwut yänpän tāk tākamän.

³ Bureni, äma ätu dapuri itpipiwanitä Manbiñam Täga nintä yänahäk tākamän unitäño mebäri nämo nadäwä tumäk täkañ. Eruk, äma udewani uwä pewä paotta biñam tänpäni yän nadäwut.

⁴ ✧ Komen ämawebe täño anutu waki unitä nadäk-nadäki uwäk tänpipinirän Manbiñam Täga täño penyäneki ahän yämik täyak uwä täga nämo kañpän nadäk täkañ. Manbiñam Täga unitä Kristo täño penyänek ba kehäromi u yänahäk täyak. Täñkañ Kristo ini uwä Anutu udegän-inik.

⁵ ✧ Bureni-inik täwetkamän; Manbiñam yänahäk tākamän uwä ämawebetä wäpnin yäpmän akukta nämo tāk tākamän. Nämo inik! Nin ñode yänahäk tākamän; Jesu Kristo u Ekäni-inik itak. Tänpäkañ Jesu unitä wäp biñam yäpän yänpän intäño watä piä ämajiye ude itkañ täñkentän tamik tākamän.

⁶ ✧ Anututä bian ñode yänkuk; Bipmän urani gänañ penyänek ahäwän! Eruk Anutu unitägän iniken penyänek bänepnin-ken pewän ahäk täkañ. Penyänek unitä nadäk-nadäknin kwawak pirärenjirän Anutu täño täktäki ba kehäromi Kristo terak itak u kwawak kañpän nadäk tākamän.

⁷ ✧ Upänkañ piä tāk tākamän uwä ninin-tägän täga tänañi nämo. Unita imaka säkgämän-inik injit tākamän uwä käbotinik jiburani gänañ injit tākamän bumik. Ude unitä kwawak ñode niwonäretak; Manbiñam unitäño kehäromi pähap u ninken nanik nämo, u Anutu-ken nanik.

✧ **4:4:** Efe 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3 ✧ **4:5:** 2Ko 1:24 ✧ **4:6:** Stt 1:3; Ais 9:2, 2Ko 3:18 ✧ **4:7:** 2Ko 5:1

8 ✧ Komeni komeni bäräpi mebäri mebäri yabäj ahäk täkamäj upäjkañ bäräpi unitä nin nämo uyinj-
jajnit täkañ. Nadäwätäk täk täkamäj upäjkañ
bänepnin nämo pena putärek täkañ.

9 Ämatä iwan täñ nimik täkañ upäjkañ Anutu
nämo nipmak täyak. Ämatä nidäpmäj-pewä mak
täkamäj upäjkañ gwäk pimiñpäñ pen kuñat
täkamäj.

10 ✧ Kepma kepma gupnintä komi bäräpi Je-
sutä nadäjpäñ kumbuko udegän nadäjpäñ ko-
tak täkamäj. Upäjkañ jop nadäj nämo kotak
täkamäj. Nämo, ämawebetä gupnin terak Jesu, ko-
dak tañpeñ akun̄kuko unitäño kehäromi kwawak
ahäjirän kakta komi bäräpi u nadäjpäñ kotak
täkamäj.

11 ✧ Bureni, kodak itkamäj upäjkañ kepma
kepma Jesu täño piä terak kumäj-kumäj-ken it
täkamäj. Ude iritna Jesu Kristotä gupnin kumäkta
yäwani u täñ-kehäromtañ nimik täyak unitä Jesu
uwä kehäromi nitek itak yäj kwawak yäjahäk
täyak.

12 Unita ñode täwetat; Manbiñam yäjahäk
täkamäj uniterak kumäj-kumäjntä ninken ahäk
täyak upäjkañ piänin uterak inken irit säkgämän
ahäk täyak.

13 ✧ Anutu täño man kudän täwani terak äma
kubätä ñode yäj̄kuk; Näk nadäkinik täñkuro unita
man yäjahäj̄kut. Eruk, nintä bänep nadäk-nadäk
udegän in̄it täkamäj. Nin nadäkinik täkamäj unita
manbiñam yäjahäk täkamäj.

✧ 4:8: 2Ko 1:8, 7:5 ✧ 4:10: 1Ko 15:31 ✧ 4:11: Rom 8:36

✧ 4:13: Sam 116:10

14 ✧ Imata, nin ɲode nadäk täkamäñ; Anutu, Ekäni Jesu Kristo kumbani-ken nanik yäpmäñ päñaku teñkuko unitä nin imaka, Jesu-kät bok api yäpmäñ päñaku nipmañpek. Täñirän inkät ninkät bok injamiken api itne.

15 ✧ Unita ɲode yäwa; Komi bäräpi nadäk täkamäñ u in täñkentäñ tamikta nadäk täkamäñ. Ba uterak Anutu täño orakorakitä ämawebe mäyap-ken wen parirän ämawebe u bänep täga pähap iwetpäñ Anutu wäpi biñam iniñ oretinik api täneñ.

Kunum gänañ iritta gup

16 ✧ Mebäri unita bänepnin nämoinik pena putärek täkañ. Komegupnin uwä putärek täkañ upäñkañ Ekänitä bänepnin uwä kepma kepma täñ-kodaktañ nimik täyak.

17 ✧ Komi bäräpi täpuri, apiño-tagän yäwani nadäk täkamäñ unitä imaka säkgämän-inik, tärek-täreki nämo kubä api pewän ahäñ nimek yäñ nadäk täkamäñ. Imaka säkgämän u komi apiño nadäk täkamäñ u irepmit-inik api täñpek.

18 ✧ Unita imaka dapunintä känäñi uterak nämo, imaka dapunintä nämo känäñi uterak kakinik täk täkamäñ. Imaka dapunintä täga känäñi u kadäni keräpi-tagän api itneñ. Upäñkañ imaka nämo känäñi uwä tärek-täreki nämo, pen api it yäpmäñ ärowek.

5

1 ✧ Bureni ɲode nadäkamäñ; Komegup, eñi waki kome terak ɲo it täkamäñ u wawänä kunum gänañ

✧ 4:14: 1Ko 6:14 ✧ 4:15: 2Ko 1:3-6 ✧ 4:16: Efe 3:16 ✧ 4:17: Rom 8:17-18 ✧ 4:18: Kol 1:16; Hib 11:1-3 ✧ 5:1: 2Ko 4:7, 2Pi 1:13-14

Anutu-ken nanik enji paot-paori nämo ba äma ker-itä tänpäni nämopäñ wädäna ärowäpäñ api itne.

2 ✧ Upäñkañ kome terak ɲo itkañ enji kodaki, kunum täño gup nitek u jide tänpäñ bäräñeñ wädäna äronen yäñ nadänpäñ yäñkähän-kähän yäñtäñ kuñat täkamäñ.

3 U imata, enji kodaki u wädäna ärowäpäñ moräñ, apiño kuñat täkamäñ ude nämo api kuñatne. Nämo, u gup bureni nitek api kuñatne.

4 ✧ Tänpäkañ komegup, kome ɲonitäño enji waki nitek kuñatkañ bäräpi pähap nadänpäñ yäñkähän-kähän yäk täkamäñ. U imata, komegup yäñopmäñpäñ jop mañpä-kukta nämo nadäk täkamäñ. Nämo, nin kunum täño gup, komegup punin terak wädäna ärokta gäripi nadäkamäñ. Ude täñitna imaka irit kehäromi nitek unitä imaka paotta yäwani api uwäktäñ morewek.

5 ✧ Nadäkañ? Anututä ini irit kehäromi u yäpmäk-tagän iwoyänpäñ nipmañkuk. Tänpäñ irit u bureni-inik api tamet yäñ niwoñäreka Kudupi Munapiki intäjukun niniñ kireñkuk.

6 ✧ Mebäri unita bänep pidäm terak bätakigän kuñat täkamäñ. Upäñkañ ɲode imaka nadäk täkamäñ; Komegup ɲo nitekä, Ekänitä ini komeken dubini-ken-inik nämo itkamäñ.

7 ✧ Unita apiño, imaka bureni unita nadäkinik tänpäñ kuñat täkamäñ. U kwawak irirän kañiwattäñ nämo kuñat täkamäñ.

8 ✧ Upäñkañ äneñi ɲode yäkgän tänpä; Kumäkta nämo umuntak täkamäñ. Nämo, gäripnin tañi uwä

✧ 5:2: Rom 8:23 ✧ 5:4: 1Ko 15:53-54 ✧ 5:5: Rom 8:16,23

✧ 5:6: Hib 11:13-16 ✧ 5:7: 1Ko 13:12 ✧ 5:8: Plp 1:23

komegup ɲo penpāɲ Ekāni-kāt itta nadāk tākamāɲ.

9 ✧ Tāɲpākaɲ komegup ikek itnayāɲ tākamāɲ ba komegup penpāɲ Ekāni-kāt itnayāɲ tākamāɲ upāɲkaɲ nadāk kehāromi-inik ɲode pek tākamāɲ; Ekāni tāɲo gārip terakgān kuɲaritna gāripi kaɲ nadāwān.

10 ✧ U imata, Kristotā nin yāpmāɲ danikta kudup-tagān iɲamiken api ahāne. Ahāɲitna komegup ikek itkaɲ kudān tāk tākamāɲ, tāga ba waki, uterak kowata nimikta yāwani u api nimek.

Anutu-kāt not tāɲpāɲ kuɲat-kuɲat

11 ✧ Ekānitā ude api tāɲpeko uwā umuri pāhap. Unita nadāna tārewāpāɲ āmawebetā udegān nadākot yāɲpāɲ gwāk pimiɲpāɲ yāwetgān yāwetgān tāk tākamāɲ. Tāɲitna nin tāɲo mebārinin uwā Anututā kwawakinik kaɲpāɲ nadāɲ moretak. Tāɲ, inā jide? Bānepjintā ninta jide nadāk tākaɲ? Siwoɲi tākaɲ yāɲ kāwep nadāɲ nimik tākaɲ?

12 ✧ Notnaye, ude yāɲira iniken gupi āneɲi jop nadāɲ yāpmāɲ ārokaɲ yāɲ nadāneɲta! Ude nāmo, mebāri ɲodeta yāyat; Intā ninta gāripi bureni nadāɲ nimut yāɲpāɲ man udewā tāwetat. Ninta ude nadāɲpāɲ āma tāɲyākɲarani tāɲo jopman tāga api utneɲ. Āma uwā āma bānepi-ken jide pātak unita nadāwātāk nāmo tāk tākaɲ. Āma gupitagān, dapuritā kak tākaɲ unitagān nadāwā ārowani tāk tākaɲ.

13 Āma uwā ninta yāɲgunguɲ man yāk tākaɲ yāɲ yāk tākaɲ. Tāga, ini yāk tākot! Upāɲkaɲ man yāɲahāk tākamāɲ u Anutu wāpi yāpmāɲ ārokta

✧ 5:9: Kol 1:10, 1Te 4:1 ✧ 5:10: Sav 12:14; Rom 2:16, 14:10

✧ 5:11: 2Ko 4:2 ✧ 5:12: 2Ko 3:1, 1:14

yāñahäk täkamāñ. Täñ, nadäna tumbäpäñ kuñat täkamāñ uwä inta yāñpäñ kuñat täkamāñ.

14 Imata, Kristotä bänep iron pähap niwoñärenkuko unitä peñ niwerirän piäni täk täkamāñ. Iron pähap täñkuko u ñode kañpäñ nadäkinik täkamāñ; Äma kubätä ämawebe kuduptagänta yāñpäñ kumbuk. Ude täñkuko unita ämawebe kuduptagän u bok kumbumāñ bumik.

15 ☆ Täñkañ kuduptagänta yāñpäñ kumbuko unita ämawebe iritta biñam uwä pen inita nadäwätäk täñpäñ nämo kuñatneñ. Nämo, u äma täñkentäñ yämikta kumäñpäñ kodak tañkuko unitäño wäpi biñam orañ imiktagän nadäñpeñ kuñatneñ.

16 Unita apiño nin ämawebe gupi-tagän, kome täño nadäk terak nämo yäpmāñ danik täkamāñ. Täñ, bian ninä äma täño nadäk terak Kristo kañpäñ nadäk täk täñkumäño upäñkañ apiñode uwä nämo!

17 ☆ Apiño ñode kañdäkñek täkamāñ; Äma kubä Kristo terak kwasikot täyak uwä Anututä äma u täñpewän mebärini inipärik kubä täyak. U imaka biani pewän paoräpäñ imaka kodaki korewani.

18 ☆ U Anutu kubä-tägän täk täyak. Nin unitäño iwan itkumäño upäñkañ Kristo terak Anututä täñpewän inikät bänep kubägän it täkamāñ. Täñpäñ äma ätutä inikät bänep kubägän udegän itta piä ño niminükuk.

19 ☆ Unita manbiñam ñode yāñahäñpäñ yäwet täkamāñ; Anututä Jesu terak komen ämawebe inikät bänep kubägän itta piä täñkuk. U momini

☆ **5:15:** 1Ti 2:6; Rom 14:7-8 ☆ **5:17:** Rom 8:1,10; Gal 6:15; Ais 43:18; Rev 21:5 ☆ **5:18:** Rom 5:10 ☆ **5:19:** Rom 3:23-25; Kol 1:19-20

peŋ yämiŋpäŋ momi unita wari nämo nadäk täyak. Täŋpäkaŋ Anutu-kät ämawebe bämopi-ken bänep kubägän pewä ahäk-ahäk täŋo manbiŋam u nintä yäŋahäkta ketnin terak peŋkuk.

²⁰ Unita Kristo täŋo meni jinom yäpmäŋpäŋ mani yäŋahäk täkamäŋ. Yäŋahäk täkamäŋ uwä Anututä ini ämawebeta gera yäyak ubayäŋ. Kristotä iniken man kehäromigän ŋode yäŋahäk täkamäŋ; Bänepjin äyähutkaŋ Anutu-kät bänep kubägän itpäŋ kaŋ kuŋarut!

²¹ ✧ Nadäkaŋ? Kristo u momi nämo upäŋkaŋ Anututä nin täŋkentäŋ nimikta täŋpewän momi äma bureni äworeŋkuk. Ude täŋkuko u ŋodeta; Nintä Kristo-kät kwasikotpäŋ ini Anutu ude, siwoŋi kudupi äworekta täŋkuk.

6

¹ ✧ Unita notnaye, Anutu-kät piä bok täŋpani nintä man kehäromigän ŋode täwetkamäŋ; Watä ket itpäŋ kaŋ kuŋarut! Anutu täŋo orakoraki yäpuŋo unitäŋo bureni nämo pewä ahäneŋta!

² ✧ Anututä unita yäŋkuko u ŋode nadäwut;

Oran tamikta kadäni näkŋa nadäŋkut-ken uken nadäŋ taminkut.

Intä imaka umuri kubä irepmitta täŋkentäŋ taminkut yäk.

Ais 49:8

Notnaye, man unita ŋode täwera nadäwut; Oran tamikta kadäni iwoyänkuko uwä apiŋo. Unita

✧ **5:21:** Jon 8:46; Hib 4:15; Gal 3:13, 1Ko 1:30; Plp 3:9 ✧ **6:1:** 2Ko 5:20 ✧ **6:2:** Luk 4:19-21

apiŋowä uken tubeŋ kuŋirä waki keri-ken nanik kaŋ ketäreŋpäŋ tepmaŋpäŋ!

Poltä bäräpi mäyap kotaŋkuk

³ Nin ämatä nibäwä waki täŋpöpäŋ piä täk täkamäŋ ŋonitä täŋpewän Anututa bitnäneŋo ba momi-ken mäneŋo udeta gwäk pimiŋpäŋ kudän siwoŋigän täk täkamäŋ.

⁴ ✧ Bureni, imaka kuduptagän ahäŋ nimik täkaŋ uterak nin Anutu täŋo piä watä ämaniye bureni yäŋ yäwoŋäreŋ täkamäŋ; Komi bäräpi ba umun mebäri mebäri terak itpäŋ nämo kwitak täkamäŋ.

⁵ ✧ Ekäni täŋo piäta yäŋpäŋ ämatä pärip-päriptä nidäpmäŋpäŋ komi eŋiken nipmak täkaŋ. Ba iwantä nin itgwäjiŋpäŋ nidäpmäkta täk täkaŋ. Ba piä, woŋ imätpäŋ täk täkamäŋ. Ba döpmon kodak, nakta jop it täkamäŋ.

⁶ ✧ Täŋpakaŋ täktäknin uwä, siwoŋi kudupi kuŋat täkamäŋ. Ba nadäk-nadäk täga iŋit täkamäŋ. Kok-wawak bäräŋeŋ nämo täŋpäŋ äma oraŋ yämik täkamäŋ. Kudän udewani terak nin Anutu täŋo piä watä äma bureni yäŋ yäwoŋäreŋ täkamäŋ. Ninä Kudupi Munapik täŋo kehäromi terak kuŋat täkamäŋ. Ba bänep iron täktäk kädet bureni iwat täkamäŋ.

⁷ ✧ Täŋkaŋ man bureni-gänpäŋ yäŋahäk täkamäŋ. Ba Anutu täŋo kehäromi terak piä täk täkamäŋ. Täŋ, iwan täŋo kehäromi yäpmäŋ äpäkta ämik täŋo tuŋum ketnin kukŋi kukŋi iŋit täkamäŋ uwä kudän siwoŋi u.

⁸ Täŋitna äma ätu oraŋ nimiŋirä ätutä wäpnin yäpmäŋ äpäk täkaŋ. Ätu niniŋ oret täkaŋ, ätu

✧ **6:4:** 2Ko 4:2 ✧ **6:5:** 2Ko 11:23-27 ✧ **6:6:** 1Ti 4:12 ✧ **6:7:** 1Ko 2:4

yänärok niwet täkaŋ. Ätutä tänyäkŋarani äma yän nadäk täkaŋ upäŋ nämo, man bureniġän yäk täkamäŋ.

9 ✧ Äma mäyaptä piä ude täŋpani yän nadäŋ nimik täkaŋ upäŋkaŋ nadäwä äpani täk täkaŋ. Ämatä ninta kumbani ude nadäk täkaŋ upäŋkaŋ nämo, kodak itkamäŋ! Nidäpmäŋpäŋ niwat kirek täkaŋ upäŋkaŋ nämo kumäŋkamäŋ.

10 ✧ Butewaki nadäk täkamäŋ upäŋkaŋ bänep oretoret terak it täkamäŋ. Äma jäwäri it täkamäŋ upäŋkaŋ äma mäyap täŋkentäŋ yämik täkamäŋ. Tuŋumta wäyäkŋek täkamäŋ upäŋkaŋ täŋbumbum pähap ikek it täkamäŋ.

11 O Korin nanik notnaye, man ba nadäk kubä käbop nämo pek täkamäŋ. Nämo, inta gäripi-inik nadäŋpäŋ nintäŋo nadäk kudup kwawak yänahäŋpäŋ täwet täkamäŋ.

12 Nin gäripi taŋi nadäŋ tamik täkamäŋ upäŋkaŋ ninta udegän nämo nadäŋ nimik täkaŋ.

13 ✧ Nadäkaŋ? Man täwetat ŋo, in äpetnaye nanaknaye bureni unita täwetat. Unita nintä gäripi nadäŋ tamik täkamäŋ udegän gäripi nadäŋ nimik täkot.

Siwoŋi-kät wakikät not täga nämo tädeŋ

14 ✧ Notnaye, ŋode täwera nadäwut; Nadäkinik täŋpani intä äma nadäkinik nämo täŋpani-kät imaka kubä täkta bänep kubägän nämo täneŋ. Ude täga tänaŋi nämo. In mebärijin inigän inigän. Jide nadäkaŋ? Siwoŋi-kät wakikät not täga tädeŋ? Ba

✧ **6:9:** 2Ko 4:10; Sam 118:18 ✧ **6:10:** 2Ko 7:4; Plp 2:17; Kol 1:24

✧ **6:13:** 1Ko 4:14 ✧ **6:14:** Efe 5:7,11

penyäreḡ kenta bipmäḡ urani bänep kubägän täga tädeḡ? Nämoinik!

15 Ba Kristo-kät Satan, yarä u jide täḡpäḡ bänep kubägän tädeḡ? Ba nadäkinik täḡpani-kät nadäkinik nämo täḡpani, yarä u jide täḡpäḡ bänep kubägän tädeḡ? U täga nämo!

16 ✧ Ba Anutu täḡo kudupi yotkät wäbät, yarä unitä jide ude täḡpäḡ bänep kubägän tädeḡ? Nadäkaḡ? Ninä Anutu irit mäheḡi täḡo kudupi yot. Unita Anututä ḡode yäḡkuk;

*Näk in bämopjin-ken itkaḡ itpäḡ-nadäk api täḡ yäpmäḡ kwet.
Täḡpäḡ Anutujin irira ämawebenaye api itneḡ. Wkp
26:12*

17 ✧ Mebäri unita Ekänitä ḡode yäḡgän täḡkuk;

*Unita Anututa nadäkinik nämo täḡpani u yabä
kätäḡpeḡ injingän injingän itkot.
Täḡpäkaḡ imaka taräki yepmäḡitpäḡ-pek nämo täneḡ.
Ude täḡirä näk not api täḡ tamet.*

18 ✧ *Täḡkaḡ nanjin ude it tamirira äpetnaye nanaknaye
ude täḡpeḡ api kuḡatneḡ.
Ekäni kehäromi mäheḡitä ini man ude yäyak.*

7

1 Notnaye tägagämän, Anututä ude täḡ nimikta man ude täḡkehärom täḡkuko unita imaka waki taräkitä gupnin bänepnin täḡpäwak täkaḡ u yabä kätäḡpäḡ kuräki-inik it täkäna. Täḡkaḡ Anutu oraḡ

✧ **6:16:** 1Ko 3:16; Wkp 26:12; Ese 37:27 ✧ **6:17:** Rev 18:4 ✧ **6:18:** 2Sml 7:14; Ais 43:6; Jer 31:9; Rev 1:8

imiŋpäŋ kudupi-inik itta gwäk pimiŋpäŋ piäni tāk tākäna.

Pol oretoret täŋkuk

² ✧ Täŋpäkaŋ inä ninta äneŋi nadäŋ nimik tākot. Nin inken nanik äma kubäta waki nämo täŋ imiŋkumäŋ. Ba äma kubä täŋ-ikŋatpena nadäkiniki nämo pewän putäreŋkuŋ. Ba äma kubä jop ikŋatpäŋ imakani nämo kubo täŋkumäŋ.

³ ✧ Man ŋowä tebenpäŋ nämo yäyat. Nämo, man pengän täwetkumäŋo ugänpäŋ äneŋi täwetat; Bänepnintä inta gäripi nadäk tākamäŋ. Nämo kumnayäŋ tākamäŋ ba kumnayäŋ tākamäŋ upäŋkaŋ inta gäripi pen api nadäk täne.

⁴ In-täŋo nadäk-nadäkjinta bänep yarä nämo täyat. Nämo, inta oretoret täyat u inide kubä. Komi butewaki punin terak it yäpmäŋ äbumäŋo upäŋkaŋ bänepna nämo pewa putärek täyak. Nämo, oretoret pähap nadäk täyat.

⁵ ✧ Täŋpäkaŋ Masedonia komeken ahänpäŋ jide täŋpäŋ itpäŋ-nadäk tänam? Nämoinik. Ŋoken ämatä ninkät bumta yäŋ-awätpäŋ komi bäräpi mebäri mebäri täŋ nimiŋirä bänepnin imaka, umuntaŋkuŋ.

⁶ ✧ Täŋitna äma bänep bäräp ikek täŋpidäm täwani Anututä bänepnin täŋpidäm takta Taitus iniŋ kireŋpewän äbuk.

⁷ Ba iniŋ kireŋpewän äbuko unitagän nämo. Nämo, Taitus inkät irirä bänepi täŋpidäm taŋ imiŋkuŋo unitäŋo manbiŋam niwerirän bänepnin pidäm taŋkuk. Ŋode imaka niwerirän bänepnin

✧ **7:2:** Apos 20:33, 2Ko 12:17 ✧ **7:3:** 2Ko 6:11-12 ✧ **7:5:** 2Ko 2:13 ✧ **7:6:** 2Ko 1:3-4

tägaŋkuk; Intä bäräpi täŋ namiŋkuŋo unita bute-waki nadäŋ namiŋpäŋ äneŋi bänep kubägän itta nadäk täkaŋ. Ba näka gäripi nadäŋpäŋ äneŋi nabäkta nadäk täkaŋ yäŋ niwetkuko unita oretoret inide kubä nadätat.

8 ☆ Näk man kudän kubä bian kudän täŋ tamiŋkuro uterak nadäŋ bäräp tamiŋkut. Täŋpäŋ man u täŋkentäŋ tamikta kudän täŋkuro unita goret täŋkut yäŋ nämo nadätat. Bureni, pengänä goret tät yäŋ nadäŋkuro upäŋkaŋ bänep nadäŋ bäräpjin u paotkuko unita apiŋo täga nadätat.

9 Täŋpäkaŋ apiŋo oretoret täyat uwä bänep nadäŋ bäräp nadäŋkuŋo unita nämo. Nämo, bänep nadäŋ bäräp nadäŋkuŋo unitä täŋpewän bänepjin äyähutkuŋ. Mebäri unita oretoret täyat. Anututä ude kaŋ nadäwut yäŋ nadäŋkuko udegän bänep nadäŋ bäräp u nadäŋkuŋ. Unita nintäŋo mantä in nämo täŋpäŋ waŋkuŋ yäŋ nadätat.

10 ☆ Bänep nadäŋ bäräp Anututä ini pewän ahäk täkaŋ unitä täŋpewän äma nintä bänepnin sukurek täkamäŋ. Täŋpäŋ kädet uterak Anututä irit kehäromita biŋam niŋmagut täyak. Unita nadäŋ bäräp udewanita nadäwätäk nämo täne. Täŋpäkaŋ kome terak nanik bänep nadäŋ bäräptä äma nämo täŋkentäŋ yämik täyak. Nämo, u kumäŋ-kumäŋ imagut täyak.

11 Upäŋkaŋ kawut! Bänep nadäŋ bäräp Anutu-ken nanik nadäŋkuŋo unitä inken bureni jide pewän ahäŋ tamiŋkuk? Momi täktäk kädet penpäŋ kädet siwoŋi iwatta bänepjin kädäp ijik täkaŋ. Täŋpäŋ waki bämopjin-ken itkuko u utpewä makta

pidäm taŋkuŋ. Nadawätäk pähap täŋpäŋ äneŋi kudupi itta kädetta wäyäkŋeŋkuŋ, ba äma momi u täŋkuko u yäpä-siwon takta piäni täŋkuŋ, ba ninta gäripi äneŋi nadäŋkuŋ. Waki u nämo uwäk täŋkuŋo unita mebärijin kwawak ahätak.

¹² Bian man kudän täŋ tamiŋkuro uwä äma waki täŋkuko unita yäŋpäŋ nämo, ba äma bäräpi ko-taŋkuko unita yäŋpäŋ nämo kudän täŋ tamiŋkut. Nämo, man täweritna Anutu iŋamiken bänepjintä näka jide nadäkaŋ u kwawak pewa ahän tamikta täŋkut; Bureni, in näka gäripi taŋi nadän namiŋpäŋ äneŋi nabäкта nadäkaŋ.

¹³ Ude täŋkuŋo unita bänepnin täŋpidäm taŋkuŋ.

Ba bänepnin täŋpidäm taŋkuŋo unitagän nämo. In Taitus bänepi täŋpidäm taŋ imiŋirä oretoret täŋkuko unitä manbiŋam päbä niwerirän oretoret pähap, bumta täŋkumän.

¹⁴ Bian intäŋo biŋam Taitus iwetkuro, man u jopi täŋirän mäyäk nämo yäput. Nämo, in man täwerira bureniŋän täŋkuŋo udegän Taitus inta oretoret man iwetkuro uwä bureni nikekgän täŋkuk.

¹⁵ ✧ Taitus inken äreŋirän umuntaŋkuŋo upänkaŋ not täŋ imiŋpäŋ mani buramiŋkuŋo unita nadäŋpäŋ bänepitä inta gäripi-inik nadätak.

¹⁶ Unita oretoret täk täyat uwä ŋodeta; In kudän siwonŋi terakgän api kuŋatneŋ yän nadäkinik täyat.

8

Täŋkentäk monen yämik-yämik täŋo man

1 ✧ Notnaye, Masedonia komeken nanik äbot täņpani ätuken iron kädet Anututä pewän ahänjkuko unita täwetat;

2 Komi butewaki terak jopi jäwäri-inik itkuņo upänkaņ jop waki Ekäni täņo manta oretoret ärowani pat yämiņkuko unita äma ätu täņkentäņ yämikta iron pähap täņ yämiņkuņ.

3 Näk dapunatä kaņkuro u bureni ŋode täwetat; Uwä iniken bänepitä pidäm tawäpäņ kehäromi pat yämiņkuko udegän, imaka tänaņi u irepmiņpäņ moneņ tuņum taņi-inik peņ yämiņkuņ.

4 ✧ Nin nämo peņ yäweritna ini-tägän man kehäromi ŋode niwetkuņ; Baga nämo peņ nimiņirä äbot täņpani ätu täņkentäņpäņ Anutu täņo kudupi ämawebe Judia komeken nanik u kaņ täņkentäņ yämina! yäk. Ude täkta gäripi pähap nadäkamäņ yäņ niwetkuņ.

5 Täņpäkaņ imaka täpuri käwep täneņ yäņ nadäņitna ŋode täņkuņ; Pengän bänepi Ekänikengän peņkaņ Anutu täņo nadäk iwatpäņ nintäņo man buramikta pidäm taņkuņ.

6 Masedonia naniktä kädet ude täņkuņo unita Taitus inken kädet udegän pewän ahäkta peņ iwetkumäņ. Bian Taitustä in täņkentäņirän bämopjin-ken bänep iron kädet u ahäņpäņ paotkuko äneņi täņkentäņ tamiņirän iron kädet u yäpurärätpäņ pen täņtäņ kukta peņ iwetkumäņ.

7 ✧ Inken Anutu täņo iron bumta ŋode pat tamik täkaņ; Nadäkinik, manbiņam yäņahäk-ahäk, nadäk-nadäk taņi, ba Anutu täņo kädet iwatta pidäm tak-tak u pat tamikaņ. Ba ninta gäripi taņi nadäk

täkañ. Eruk u udegän, äma täñkentäktä monen tuñum pekpek kädet iwatta pidäm täkot.

8 Peñ täwetpäñ nämo yäyat. Nämo, äbot täñpani ätuken iron kädet iwatta täñpidäm-pidäm ahäñkuko u täweritna intäño bänep iron jide ude pätak unitäño mebäri niwoñärewwut yäñpäñ yäyat.

9 ✧ Unita Ekäninin Jesu Kristo täño ironita juku piwut. Uwä täñbumbum ikektä inta yäñpäñ jopi jäwäri ude täñkuk. Intä täñbumbum u korekta jopi jäwäri ude äworeñkuk.

10 Unita in ñode täñirä tägawek yäñ nadätat; Imaka obañ gumonita moräki täñpäñ peñkuño u äneñi yäpurärätpäñ kañ täñ yäpmäñ kut yäñ nadäñpäñ täwetat. Kädet u bänepjin pidäm tawäpäñ intäjukun täñkuñ.

11 Unita imaka u tänayäñ nadäñpäñ bänepjin pidäm tawäpäñ yäput peñkuño udegän imaka it tamikañ uterak pidämigän kañ täñ yäpmäñ kut.

12 ✧ Nadäkañ? Äma kubätä iron täkta pidäm täweko uwä Anututä iron unita gäripi nadäñpäñ yäpek. Moneñ tuñum it tamikañ upäñ iron täga tänañi u pidämigän täñirä Anututä kawän tägak täyak. Täñ, imaka nämo it tamikañ upäñ iron täwut yäñ nämo peñ täwet täyak.

13-14 ✧ Man ño intä bäräpi tañi-inik kotanirä ämawebe ätu säkgämän itta yäñpäñ nämo täwetat. Nämo. Täñ, apiñode in täñbumbum terak itkañ unita ämawebe ätu jäwäri-inik itkañ u täñkentäñ yämiñirä tägawek. Ude täneño uyaku mäden intä jäwäri iräwä unitä täñbumbum terak itpäñä kowata api

✧ 8:9: Mat 8:20; Plp 2:6-7 ✧ 8:12: Mak 12:43 ✧ 8:13-14: 2Ko 9:12

tänkentän tamineŋ. Kädet ude terak iritjin kuŋat-kuŋatjin bok uterakgän api pätden.

15 ✧ Unita Anututä Isrel ämawebe kome jopiken kuŋarirä ketem kubä wäpi mana unita yänpän Anutu ŋode iwetkuŋo udegän täkot;

Äma mana taŋi yäpuŋo uwä naŋ yäpmän kuŋpän naŋ paotnaŋi nadänkaŋ uterak yäpuŋ.

Tänpäkaŋ äma mana täpuri yäpuŋo uwä äneŋi ätuta nämo wäyäkŋeŋkuŋ. Nämo, naŋpä koki tänkuŋ.
Kis 16:18

Taitus-kät noriye täŋo manbiŋam

16 Anututä Taitus bänepi täŋpidäm taŋ iminirän in tänkentän tamikta nintä nadäk täkamän udegän nadatak unita Anututa bänep täga nadän imikamän.

17 Äneŋi inken ärekta iwet yabänitna bänep täga nadänkuk. Täŋpäkaŋ nintä iwet yabänkumänö unitagän nämo, ini imaka, inken äreŋpän tänkentäk piä täŋ tamikta gäripi pähap nadänkuk.

18 Täŋ, Taitus-kät notninpak kubä bok pena ärekamän. Notninpak uwä äbot täŋpani ätuken Manbiŋam Täga yänahäk-ahäk piä täk täyak unita wäpi biŋam oraŋ imik täkaŋ.

19 Ba piä u täktagän nämo. Nämo, äbot täŋpani ätutä äma u ninkät bok kuŋatta iwoyänkuŋ. U tänkentän nimirän Judia komeken nanik äbot täŋpanita tänkentäk monen yämikta yäwani u watäni itpäŋ yäpmän kuŋat täkamän. Piänin uwä Ekäni ini wäpi biŋam iniŋ oretta täk täkamän. Ba ämawebe

node yäwoŋärektä; Äbot täŋpani bäräpi terak itkaŋ u täŋkentäŋ yämikta pidäm täkamäŋ.

²⁰ Täŋpäkaŋ ämatä yäŋpäŋ-nibäŋ niwat täneŋo u deta ämawebetä bänep irona pewani moner taŋi ŋo watäni ket itta nadäkamäŋ.

²¹ Nin kudän siwoŋi täktagän nadäk täkamäŋ. Kudän siwoŋi u Ekäni iŋami-kengän nämo. Nämo, ämawebetä imaka, nibäwä siwoŋi täkta yäŋpäŋ täktäknin u kwawak pena ahäk täkaŋ.

²² Täŋpäkaŋ Taitus-kät notninpak ukät kuŋatta notninpak kubä bok yepmana ärenayäŋ. Notninpak unitäŋo kehäromi ba gäripi kakta piä mebäri mebäri imiŋitna kudup täŋ morek täyak. Äma u Anutu täŋo piä gwäk pimiŋpäŋ täk täyak. Täŋ, in kudän siwoŋi terakgän api kuŋatner yäŋ nadäkinik täyak unita täŋkentäŋ tamikta gäripi pähap nadätak.

²³ Täŋpäkaŋ Taitus täŋo mebäri uwä kudup nadäkaŋ. Uwä näkŋo notnapak bureni kubä, in täŋkentäŋ tamikta piä bok täŋpani. Täŋ, notninpak yarä unitawä node nadäner; Yarä uwä kome ŋo käda äbot täŋpani täŋo iŋam dapun yäpmäŋpäŋ piä täk täkamän unitä Kristo täŋo wäpi biŋam yäpmäŋ akuk täkamän.

²⁴ ✧ Unita in kudän siwoŋi ugän täŋ yämiŋirä äbot täŋpani kome ätuken naniktä iron täktäk kädet inken tokŋek pätak yäŋ nadäk täkot. Ba node imaka, nadäk täkot; In-täŋo biŋam yäk täkamäŋ uwä jop nämo yäk täkaŋ yäŋ nadäk täkot.

9

Äbot täŋpani notniye täŋkentäŋ yämikta man

1 ✧ Akaia kome taŋiken nanik inta man karoni nāmo kudān taŋ tamayāŋ. Nāmo, inā Anutu taŋo kudupi āmawebe ātu taŋkentāŋ yāmikta monēŋ pekpek taŋo kāderi uwāku nadākaŋ.

2 In ābot taŋpani jopi jāwāri itkaŋ u taŋkentāŋ yāmikta bānepjin pidāmtak tākaŋ yāŋ nadāŋpāŋ Masedonia ābot taŋpani iŋamiken wāpjin biŋam yāpmāŋ akuŋpāŋ ŋode yāwet tāyat; Akaia nanik ābot taŋpani notjiye taŋkentāk monēŋ udewani pekta bian, obaŋ kubā gumonita nadāk tawaŋ peŋkuŋ. Piā udewani tākta intāŋo nadāk-gārip u yāwerira nadāŋpāŋ udegān tākta māyaptā pidām taŋkuŋ.

3 Unita yāŋpāŋ notniye yarākubā ŋo intājukun yepmaŋpa ārekaŋ. Yarākubā unitā tāwerā taŋtuŋum taŋpāŋ irirā nākŋawā api ārewet. Bian intāŋo wāpjin yāpmāŋ akuŋpāŋ monēŋ uku taŋtuŋum taŋpāŋ peŋkuŋo itak yāŋ yāŋkumāŋo biŋam u jopigān taŋpektal

4 Nadākaŋ? Nākkāt Masedonia ābot taŋpani ātukāt intājukun āreŋpāŋ tuŋum nāmo tāŋirā tabānero uwā in ba nāk māyāk pāhap nadāne, bureni taŋtuŋum taŋpāŋ peŋkuŋ yāŋ nadāŋpāŋ Masedonia āmawebe yāwetkuro unita.

5 Māyāk ude nadāwet yāŋ yāŋpāŋ notnaye ŋo intājukun yāniŋ kireŋpewa āreŋkaŋ in taŋkentāwāpāŋ taŋkentāk monēŋ taŋi pekta yāŋkehārom taŋkuŋo u taŋtuŋum taŋpāŋ peŋirā nāk māden api ārewet. Ude tānayāŋ taŋo uyaku mebāri kwawak ŋode api tabāŋpāŋ-nadāne; Monēŋ u injinken gārip terak taŋtuŋum taŋpāŋ peŋkuŋ, nintā peŋ tāweritna nāmo yāŋ api tabāŋpāŋ-nadāne.

✧ 9:1: 2Ko 8:1-7

Iron, bäneptä pewä ahäk täkaŋ unita man

6 ✧ Nadäkaŋ? Iron täktäk u yeri pikpik ude bumik. Unita näkŋo man ŋonita juku piŋpän kuŋatneŋ; Äma kubätä ketem yeri ähan piweko uwä bureni yarägän pugerek. Täŋpäkaŋ äma kubä ketem yeri mäyap piweko uwä bureni udegän mäyap pugerek.

7 Unita in kubäkubätä ket nadäkinik täŋkaŋ moneŋ irona penayäŋ yäŋpäŋä penen, ämatä peŋ täwerirä nämo, ba bänep yarä nitek nadäŋkaŋ nämo. Nämoinik, Anututä äma bänep oretoret terak iron täk täkaŋ unita gäripi-inik nadäk täyak.

8 Unita nadäkaŋ? Anututä bänep ironi terak täŋbumbum kudup täga taniŋ kirewek. Ude täŋ tamiŋirän irit kuŋat-kuŋatjinken imaka kubäta nämo api wäyäkŋeneŋ. Ba täŋkentäk-kentäk täkta kehäromi kubäta täga nämo api ijineŋ.

9 ✧ Man unita Anutu täŋo man ŋode kudän täwani;

U äma jäwärita täŋbumbum täŋ yämik täyak.

Unitäŋo orakoraki u paot-paori nämo, pen api irek.

Sam 112:9

10 ✧ Anutu, ketem yeri pewän ahäwani ba ketem bureni nak takamäŋ u pewän ahäwanitä inken täŋbumbum udegän api pewän ahäŋ tamek. Täŋjirän uken nanik iron tänayäŋ täkaŋ unitä täktäkjin täga u täŋpewän ämawebe ätuken bureni bumta api ahäneŋ.

11 ✧ Bureni, Anutu jop nämo täŋkentäŋ tamik täyak. Nämo, täŋbumbum täŋ tamik täyak uwä

✧ 9:6: Snd 11:24, 22:9; Rom 12:8 ✧ 9:9: Sam 112:9 ✧ 9:10: Ais 55:10; Hos 10:12 ✧ 9:11: 2Ko 1:11, 4:15

ämawebe ätu täŋkentäŋ yämikta täŋ tamik täyak. Unita intäŋo iron yäpmäŋ kwayäŋ täyat u ämawebe mäyaptä yäpmäŋpäŋ Anutu bänep täga api iwetneŋ.

¹² ✧ Nadäkaŋ, ironjin unitä Anutu täŋo kudupi ämawebe jop gupi täŋkentäŋ yämik-tagän nämo api täŋpek. Nämo, iron u yäpmäŋpäŋä Anutu bänep täga man iwetpäŋ bänep oretoret pähap api täŋ imineŋ.

¹³ Ba ugän nämo. Iron täŋ yäminayäŋ täkaŋ unitäwä nadäkinikjin täŋo mebäri kwawak pewän ahäŋirä ämawebe mäyaptä kaŋpäŋ nadäŋpäŋ ŋode api nadäneŋ; Nadäkiniki jop meni-tägän nämo yäŋahäk täkaŋ yäk. Nämo, Kristo täŋo Manbiŋam Täga u injit-inik täŋpäŋ buramik täkaŋ yäŋ nadäŋpäŋ Anutu api iniŋ oretneŋ. Täŋkaŋ iron inita ba äma ätuta täŋ yäminayäŋ täkaŋ unita yäŋpäŋ Anutu wäpi api yäpmäŋ akuneŋ.

¹⁴ Ude täŋkaŋ Anutu täŋo orakoraki intä terak ärokinik täŋkuko unita yäŋpäŋ yäŋapik man yäkyäki-ken inta gäripi nadäŋ tamäŋpäŋ inta nikek api yäk täneŋ.

¹⁵ Eruk Anutu täŋo iron ärowani inipärik kubä täŋ nimiŋkuko unita bänep täga pähap iwet täkana!

10

Poltä piäni täŋo mebäri yäŋkehärom taŋjuk

¹ ✧ Eruk notnaye, näkŋaken mebäri yäŋahäwayäŋ. Inken nanik ätutä näka man ŋode yäk täkaŋ; Pol uwä, kadäni ninkät it täkamäŋ-ken äma mäyäki ude äworeŋkaŋ täk täyak upäŋkaŋ ban it täyak ukenä man kehäromi yäwani yäŋkaŋ man kudän mebäri

mebäri täŋ nimik täyak. Upäŋkaŋ ude nämo. Kris-totä ini bänep kwini terak täwereko ude butewaki man terak ŋode täwetat;

2 ✧ Inken ärenpäŋ man komi nitek täga täwerero upäŋkaŋ ude täkta gäripi nämo nadätat unita injin irit kuŋat-kuŋatjin yäpä-siwon tawut. Täŋ, inken nanik ätutä näka kome täŋo nadäk terak kuŋat täyak yäŋ yäk täkaŋ u nadäŋit kaŋ kuŋarut. Ärenpäŋ batakigän itkaŋ man kwini nämoinik api yäweret.

3 Bureni, komen äma bämopi-ken it täkamäŋ upäŋkaŋ unitäŋo nadäk ba kehäromi terak nämo ämik täkamäŋ.

4 ✧ Nämo, ämik täŋo tuŋum nintä injit täkamäŋ uwä kome ŋonitäŋo nämo. Tuŋum nintä injit täkamäŋ uwä Anutu täŋo kehäromi nitek, iwan täŋo yewa kehäromi yeŋwekta kehäromi nitek.

5 Kehäromi unitä äma iniken nadäk-nadäkita nadäwä ärowani täŋpöpäŋ jop manman ba täŋyäkŋarani man mebäri mebäri uterak Anutu täŋo nadäk bureni ut täkaŋ u wärämüt täkamäŋ. Täŋpäŋ äma täŋo nadäk jopi utpena paoräkaŋ Kristo täŋo nadäk ugän iwarän täwut yäŋpäŋ piäni täk täkamäŋ.

6 ✧ Ude täŋkaŋ intagän itsämäŋkamäŋ. Bänep äyähutpäŋ Kristo täŋo man kudup buramiŋirä, eruk u punin terak äma mannin nämo buramik täkaŋ u komi yämikta api pidäm täne.

7 Nadäkaŋ? Inken nanik ätu inita Nin-tägän Kristo täŋo äma yäŋ nadäk täkaŋ. Eruk, äma ude-wani, kwawak ŋode nibäŋpäŋ nadäwut; Nin imaka, Kristo täŋo ämagän itkamäŋ.

8 ✧ Ekänitā ini in tänpäwakta nadänpäj nämo, intäŋo nadäkinikjin täŋkehärom takta yänpäj wäp namiŋkuk. Unita nininta biŋam yäk täkamäj unita mäyäk täga nämo nadäwet.

9 Tänpäkaŋ in ŋode nadäneŋta; Umuntaŋpäj kwaiwut yänpäj Pol uwä man kudän täŋ nimik täyak. Upäŋkaŋ notnaye, ude nämo!

10 Bureni, äma ätutä näka ŋode yäk täkaŋ; Poltä man kudän täk täyak uwä komi kehäromi mebäri mebäri nikek. Täŋ, ini ahäŋ nimiŋirän kak täkamäj uwä äma jopi gaŋani. Täŋ, menitā yäk täyak u udegän, mebäri nikek nämo bumik yäŋ nadäk täkamäj.

11 ✧ Tänpäkaŋ äma man ude yäk täkaŋ uwä ket ŋode nadäneŋ; Kadäni nintā äreŋpäj kädet iwat-nayäŋ tämäŋo uwä ban itkaŋ man kudän täkamäj ŋo terakgän siwoŋi iwatpäj api täne.

12 ✧ Äma bämopjin-ken itkaŋ gup yäpmäj ärokärok man yäk täkaŋ u nin udegän täga nämo yäpurärätpäj yäne. Nin täŋo täktäknin uwä unitäŋo udewani nämo. Äma uwä iniken mebärini yäpmäj danikta nadäk kubä ba imaka kubä terak kaŋpäj nadäŋkaŋ nämo yäpmäj danik täkaŋ. Nämo, u inita jop nadäŋ kubä nadäwä ärowani täk täkaŋ. Äma udewani uwä guŋ bureni-inik!

13 ✧ Täŋ, yänaŋi ude uwä irepmitpäj nininta biŋam täga nämo yäne. Nämo, piä takta бага Anututä yäŋ nimani uterakgän itkaŋ biŋam yäk täkamäj. Tänpäkaŋ piä бага yäŋ nimani u päŋku in bok yäpmäŋtak.

✧ **10:8:** 2Ko 13:10, 2Ko 12:6 ✧ **10:11:** 2Ko 13:2,10 ✧ **10:12:** 2Ko 3:1, 5:12 ✧ **10:13:** Rom 12:3

14 Unita piä inken täņkumäņo unita oretoret biņam yäk täkamäņ uwä yänaņi u irepmitpäņ nämo yäk täkamäņ. Inken piä nämo täņkaņ, jop nadäņ yänero uyaku nadäņirä waki täņpek. Upäņkaņ ude nämo, nintäjukun inken Kristo täņo Manbiņam Täga u yäņahäņkumäņo unita biņam täga yäne.

15 ✧ Unita ŋode yäwa; Piä ninin täk täkamäņ unitagän biņam yäk täkamäņ. Äma ätutä täņpani ukät nämo. Nämo inik. Nintäņo gärip u ŋode; In täņo nadäkinikjintä tägaņirän-tägaņirän bämopjin-ken piä ätukät täņitna taņi kaņ weņ parän.

16 ✧ Nadäkinikjintä ude ahäņirän eruk Manbiņam Täga u kome ätu mädejin kända u kända u api yäņahäņtäņ kune. Nadäkaņ? Nin kome ätu äma ätutä bian piä täņpani-ken täņkaņ biņam jop nadäņ yäkta nämo nikaņ.

17 ✧ Unita Anutu täņo man ŋode kudän täwani;

Imaka kubäta biņam yäwa yäņpäņä Ekänitä täņ gamik täyak unitagän yäwen. *Jer 9:24*

18 ✧ U imata, äma kubä Ekänitä wäpi yäpmäņ ärok täyak, äma udewanita ŋode nadäk täkamäņ; Ekänitä äma unitäņo piä kawän tägak täyak yäņ nadäk täkamäņ. Täņ, äma kubätä iniken gupi yäpmäņ äroņpäņ oretoret täņpeko uwä oretoreri uwä jopigän täņpek.

11

Aposoro jopi täņo täktäki

✧ **10:15:** Rom 15:20 ✧ **10:16:** Apos 19:21 ✧ **10:17:** 1Ko 1:31

✧ **10:18:** 1Ko 4:4-5

1 Notnaye, in nadəŋ namiŋirä guŋ man täpuri ätu ŋode täwerayəŋ;

2 ✧ Nākä inta iyap takinik tāk täyat uwä Anututä nadäk täyak udegän. Inä webe gubaŋ kuräki siwoŋi-inik äma kubäta biŋamgän iwoyəŋpəŋ tepmaŋkuro ude. Äma uwä Kristo ubayəŋ.

3 ✧ Täŋpəkaŋ gämoktä Iv täŋikŋatkuko ude inken udegän ahäwek yəŋ yəŋkaŋ umuntak täyat. Äma ätutä täŋ-täkŋarirä nadäk-nadäkjin täŋguŋ tawəpəŋ Kristota nadəŋ imikinik täŋpəŋ siwoŋi kuŋat-kuŋat kädətjin unita mäde ut iminəŋta!

4 ✧ U imata, äma ätutä man mebäri mebäri täwerirä mebäri nämo yəpməŋ daninpəŋ nadəŋkaŋ bärəŋeŋ jop yəmagut təkəŋ. Äma udewanitä Jesu täŋo biŋam täwetpəŋ täwoŋärekaməŋ yəŋkaŋ tək təkəŋ uwä Jesu bureni täŋo biŋam nintä täwetpəŋ täwoŋärewani unitəŋopəŋ nämo tək təkəŋ. Ude terak munapik intä yəpmäkta täwet təkəŋ uwä Kudupi Munapik bian yəpuŋo u nämo. Ba manbiŋam mebäri kubä täwet təkəŋ uwä Manbiŋam Täga nintä täweritna nadəŋpəŋ nadäkinik täŋkuŋo u nämo. Inä äma udewani yəmagutta gäripi nadəŋpəŋ yəniŋ kireŋirä piäni waki u tək təkəŋ.

5 ✧ Intä aposoro unita nadəŋirä aposoro ärowani tək təkəŋ. Upəŋkaŋ nähä unitəŋo gämori-ken nämo itat yəŋ nadätat!

6 ✧ Man yəŋahäkta mena nämo käwep pidämtak täyak upəŋkaŋ nadäk-nadäkta nämo wäyäkŋek täyat. Nāk Anutu täŋo nadäk-nadäkpəŋ yəŋahäk täyat

✧ 11:2: Efe 5:26-27 ✧ 11:3: Stt 3:4,13 ✧ 11:4: Gal 1:8-9

✧ 11:5: 1Ko 15:10, 2Ko 12:11; Gal 2:6 ✧ 11:6: 1Ko 2:1,13; Efe 3:4

yäj uku kädet mebäri mebäri terak kwawak täwoŋärenkumäŋo u.

7 ✧ Anutu täŋo Manbiŋam Täga yäjahänpäj täwetkuro unita gwäki nämo yäput. In oraŋ tamikta yäjpäŋ näkŋata nadäŋira äpani täŋkuko unita jide? U momi täŋkut ba?

8 ✧ Täŋpäkaŋ in bämopjin-ken piä täŋkuro uwä kome ätuken nadäkinik täŋpanitä moneŋ täŋkentäj namiŋirä täŋkut. In täŋkentäkta ude täŋkuro uwä äma uken kubota ude bumik täŋkut.

9 ✧ Kadäni inkät itkut-ken uken moneŋta inken nanik kubäken nämo yäjapiŋkut. Nämo, moneŋ paorirän notnaye Masedonia komeken peŋpeŋ Korin äbuŋo unitä täŋkentäj namiŋkuŋ. Unitä kadäni uken kädet ude iwatkuro udegän bämopjin-ken äneŋi itpäŋ ugän api iwaret. Inta bäräpi kubä nämo api kotaŋ tamet.

10 ✧ Bureni-inik! Kristo, mani bureni bänepna-ken pätak unitäŋo wäpi terak ŋode yäjkehärom täyat; Akaia kome päke u gänaŋ kudän ude täk täŋkuro u kubätä täga nämo naniŋ bitnäwek. Nämo, täga täŋkut yäj nadänpäj unita biŋam pen api yäk täŋpet.

11 Jide? Inta gäripi nämo nadäk täyat unita kudän u täŋkut? Nämo inik, Anutu iŋamiken inta gäripi pähap nadätat yäj bureni täwetat!

12 Upäŋkaŋ intäŋo aposoro ärowani u ini wäpi biŋam yäpmäj ärokärok kädet täŋpipiŋ yämikta kädet ude täŋkuro udegän pen api täk täŋpet. Moneŋ ketjin terak nanik yäpero uwä aposorojiye

✧ 11:7: 1Ko 9:12,18 ✧ 11:8: Plp 4:15-18 ✧ 11:9: 2Ko 12:13

✧ 11:10: 1Ko 9:15

unitä ñode yäneŋta; U kawut! Nintä täk takamäŋ Pol udegän täk täyak yäŋ yäneŋta!

13 ✧ Tänpäkaŋ aposoro u aposoro bureni nämo, u aposoro jopi, piä tänyäkŋarani kädet terak täk takäŋ. Kristo täño aposoro bureni täño inam dapun wädäwä ärowäpäŋ bämopjin-ken kuŋat takäŋ.

14 Ude yänjira kikŋutkaŋ? Nämo! Satantä ini, peŋyänjek täño aŋero unitäño inam dapun wädäwän ärowäpäŋ kuŋat täyak.

15 Unita piä ämaniye imaka, siwoŋi äma täño inam dapun wädäwä ärowäpäŋ kuŋarirä yabänkaŋ imata kikŋutne? Ude nämo! Kämiwä gwäki, piä täk takäŋ uterak api yäpneŋ!

Pol bäräpi mebäri mebäri kotanŋuk

16 ✧ Eruk, äneŋi ñode täwetgän täyat; In näka guŋ yäŋ nämo nadäŋ namineŋ. Täŋ, guŋ yäŋ nadänpäŋä, eruk guŋ yäŋ kaŋ nadäwut! Ude nadänpäŋ unita nadäŋ namiŋirä guŋtä täk takäŋ udegän näkŋata biŋam täpuri yäwa!

17 Man yäyat ñowä Ekäni täño nadäk iwatkaŋ nämo yäyat. Nämo, äma guŋtä wäpi yäpmäŋ akuk takäŋ ude yäyat.

18 Upänkaŋ jop uken! Äma inkät it takäŋ uwä kome täño nadäk terak wäpi yäpmäŋ akukta nadäk takäŋ unita näk imaka, biŋam yäwa!

19 Inä nadäk-nadäkjin ärowani nikek käwep unita äma guŋ äma nadäŋ yämiŋirä man täwetpäŋ täwoŋäreŋ täk takäŋ!

20 Ba ugän nämo, äma udewani yäniŋ kireŋirä watä piäni täŋ yämikta tämagut takäŋ. Ba jop man-man terak täŋ-täkŋarirä imaka imakajin kudup

yäniņ kirek täkaņ. Ba ärowani täņpäņ etä päpä tabäņkaņ iņamjin dapun-ken tadäpmäk täkaņ. Ude täņ tamik täkaņ unita gäripi käwep nadäņ yämik täkaņ?

21 ✧ Bureni, aposorojiye unitä nin nirepmit täkaņ! Kudän täņ tamik täkaņ ude nämo täņkumäņo unita waki, ninä mäyäk tänaņi käwep!

Yäke! Guņ man äneņi kubä ŋode yäkgän täņpa; Äma kubätä iniken täktäk kwawak yäņahäkta kehärom tawänä, eruk näk imaka, udegän täņpawä!

22 Äma uwä Hibru nanik täņpäwä, eruk näk imaka Hibru nanik. Ba Isrel äma täņpäwä, näk imaka Isrel ämagän. Ba Abraham täņo tawaņken nanik täņpäwä, näk imaka Abraham täņo tawaņken nanikgän.

23 ✧ Wära! Guņ man bureni yäņtäņ äbätat ŋopäņ jop uken waki äneņi yäkgän täņpa! Äma uwä Kristo täņo piä watä äma täņpäwä, näk imaka u yärepmitpäņ Kristo täņo piä watä äma bureni-inik itat. Ba äma unitä komi piä täk täkaņ u näkä yärepmitpäņ gwäk pimiņpäņ täk täyat. Kadäni mäyap iwantä komi eņiken nepmaņpäņ bumta nut täņkuņ. Kadäni mäyap kumnaņipäņ it täņkut. Bäräpi ude-ude terak äma unitä bäräpi kotak täkaņ uwä näkä yärepmitpäņ kotak täņkut.

24 ✧ Juda ämatä kadäni 5 ude nepmäņitpäņ 39-39 ude näk päripmäk täņkuņ.

25 ✧ Täņkaņ Rom gapmantä nepmäņitpäņ kadätä nutkuņo u kadäni yaräkubäta täņkuņ. Täņ, kadäni kubä äma ätutä utna kumbän yäņkaņ mobätä

✧ 11:21: Plp 3:5 ✧ 11:23: Apos 16:23, 1Ko 15:10 ✧ 11:24: Lo 25:3 ✧ 11:25: Apos 16:22, 14:19

nutkuŋ. Täŋkaŋ kadäni yaräkubä ude gäpe näkä kuk täŋkuro u imärirän gwägu gänaŋ äpmok täŋkut. E kadäni kubä-kenä gäpe waŋirän gwägu gänaŋ äpmonpäŋ kepma kubä, bipani kubä gwägu terak jop oraŋtäŋ kuŋatkut.

26 ✧ Täŋpäŋ komeni komeni kuŋat täŋkut-ken uken ume tokätpäŋ pära nutpäŋ yäpmäŋ kuk täŋkuŋ, ba kome kubo ämatä irani-ken kuŋat täŋkut. Täŋpäŋ Juda notnaye ba guŋ äbotken nanik imaka, näk täŋpäwakta piäni täk täŋkuŋ. Yotpärareken ba ämatä nämo irani-ken ba gwägu terak iwan terakgän äbä perok täŋkut. Täŋpäkaŋ nadäkinik täŋpani notkapak yäŋ jop yäŋnäknarani keru terak komi nadäk täŋkut.

27 ✧ Näk komi piä mebäri mebäri kädäp ikek täŋkaŋ bipani mäyap däpmon täga nämo patkut. Nakta ba umeta neŋirä it täŋkut. Ketem nakta, patpat bägupta ba tekta wäyäkŋek piä taŋi täŋkut.

28 ✧ Ba ugän nämo, äbot täŋpani komeni komeni ittäŋ kukaŋ u watäni itta kepma kepma nadäwätäk pähap täk täyat.

29 ✧ Nadäkinik täŋpani kubä täŋo kehäromi paorirän näk kehäromina udegän paotak yäŋ nadäk täyat. Täŋ, kubätä momi-ken maŋirän nadäŋkaŋ jägämi nadäk täyat.

30 ✧ Nadäkaŋ, näknaken wäpna yäpmäŋ akutat bumik ŋowä imaka imaka upäŋ kehäromina nitek nämo yäŋ kwawak täwoŋärekaŋ unitagän biŋam yäyat.

✧ **11:26:** Apos 9:23, 14:5 ✧ **11:27:** 1Ko 4:11, 2Ko 6:5 ✧ **11:28:** Apos 20:18-21,31 ✧ **11:29:** 1Ko 9:22 ✧ **11:30:** 2Ko 12:5

31 ☆ Ekäninin Jesu unitäño Anutuni ba Nanitä nadäñirän jop nämo yäyat yäj täwetat! Täñ, Anutu uwä, imaka kuduptagäntä wäpi biñam ärowani ugän tärek-täreki nämo iniñoret täkot!

32 ☆ Täñpäkañ Damaskus yotpärare itkut-ken uken intäjukun äma kubä wäpi Aretas unitäño kañiwat piä ämani unitä komi äma yäwerän yotpärare täño yämabam-ken näk nepmäñitta watä itkuñ.

33 Watä ude irirä notnaye ätutä näk yäk gänañ daiñpäñ gänañ-kengän nepmañpä yäpmäñ äpämañ ämetpeñ kuñkut.

12

Pol täñkentäk inipärik kubä yäpuk

1 Bureni, wäp yäpmäñ ärokärok kädet unitä bureni kubä nämo pewän ahäk täkañ upäñkañ kädet kubä nämo pat namitak. Unita manna ño yäpurärätpäñ däpmonken kak täñkuro ba Ekänitä kwawak näwoñäreñkuko unita yäwa nadäwut;

2 Kristo täño äma kubä näkä nadätat unitäño manbiñam yäwayäñ. Bian, obañ 14 gumonita Anututä äma u pit kubägän pudät yäpmäñ kunum yotpärare-keninik äronkuk. Äma uwä komegup ikek äronkuk ba komegup peñkañ äronkuko u nämo nadätat. Anututä nadätak.

3 Äneñi ñode yäkgän täyat; Komegup ikek ba komegup peñpäñ äronkuko u nämo nadätat. Anututä nadätak. Upäñkañ ñode nadätat; Anututä äma uwä Paradais komeken pudät yäpmäñ äronkuk.

4 Uken äronpäñ man kotäk ämatä nadänkañ äneñi yänahänañi nämo, ba nadänkañ yänahäkta yäjiwärani upäñ nadänkuk.

5 ✧ Täñpäkañ äma yäyat uwä näk. Imaka u ahän namiñkuko uterak wäpna täga yäpmän äronañi upänkañ wäpna nämo yäpmän ärowayän. Nämo, imaka unitä näk kehäromina nämo yän kwawak täwoñäretak biñam unitagän api yäk täñpet.

6 ✧ Täñ, wäpna yäpmän ärowayän nadänpänä man-biñam bureniñgän yänahäwero unita mäyäk man uterak täga nämo näwetneñ. Upänkañ ämatä jop nadän näka nadäwä ärowani täneño udetä wäp yäpmän ärokärok man nämo yäwayän. Nämo, man yäkyäkna ba täktäkna terak nabänpän-nadänkañ mebärina siwoñi nadäwä täreneñ.

7 ✧ Täñpäkañ imaka yabänañi nämopän Anu-tutä näwoñärewnänpän yabänkuro uterak näkñata jop nadän nadäwa ärowani täñpeko udetä gupnata bäräpi kubä imiñkuk. Bäräpi u Satan täño watä piä äma kubä bumik. Unitä wari wari tenäñtä-yän namänpän nut täyak.

8 Ude täñirän Ekänitä u yäpmän kewen namikta yänapik man kadäni yaräkubä ude yänkut.

9 ✧ Ude yänapiñkuro upänkañ Ekänitä kowata ñode näwetkuk; Ude nämo. Näkño orakorakna gäkä terak pätak unita imata imaka kubäta wäyäkñewen? Nadätan? Gäk kehäromika nämotä iriri näkño kehärominatä gäkä terak kwawak ahän gamik täyak yän näwetkuk. Ude näwetkuko unita apiño Kristo täño kehäromi unitä näkä terak

✧ 12:5: 2Ko 11:30 ✧ 12:6: 1Ko 10:8, 1Ko 11:16 ✧ 12:7: Jop 2:6

✧ 12:9: Plp 4:11-13

ärowän yänpän kehäromina nitek nämotä itat unita oretoret täyat.

10 Mebäri unita Kristota yänpän kehäromina nämotä irira äma komi namiñit, man waki näwerit, mäyäk ba bäräpi mebäri mebäri ahäj namiñit täjirä unita täga nadänpän bänep oretoret pähap terak it täyat. Imata, kehäromina nitek nämo it täyat-ken uken Kristotä iniken kehäromi namiñirän kehäromi bureni nitek it täyat.

Pol Korin ämawebeta nadäwätäk täñkuk

11 ✧ Wära! Man yäyat ño guñ täño man kubäpän yäyat. Yänañi nämo upänkañ injinken nadäk terak yäñahätat. Injin näkño täktäkna täga unita biñam yänañipän nämo yänkuño unita yänpän yäñahätat. Bureni, näk äma jopi upänkañ aposoro ätu unita intä nadäñirä ärowani täk täkañ u yärepmit morenkañ itat.

12 ✧ Kadäni in bämopjin-ken itkuro uken kehärom tañpän aposoro bureni täño kudän mebäri mebäri mäyap pewa ahäñirä yabänpän-nadänkuñ. Kudän kudupi, imaka ämatä nämo tänañi, ba imaka ätu Anutu täño kehäromi nitek u täñira unitä mebärina täñkwawa tañkuk.

13 ✧ Tänpäkañ waki täñ tamiñkuro u de? Äbot täñpani kome ätuken nanikta täñ yämik täñkuro inta udegän täñ tamik täñkut. Tänpäkañ imaka kubägän inta nämo täñ tamiñkuro u ñode; Gupnata watä it namikta inta bäräpi nämo tamiñkut. Ude täñkuro uwä jide? Momi täñkut ba? Butewaki, unita goret

täj tamiŋkuro täŋpäwä eruk momina u kaŋ peŋ namut!

14 ✧ Täŋpäkaŋ inken äneŋi ärekta nadäŋ itat ɲo äreŋira kadäni yaräkubä ude api täŋpek. Eruk äreŋpäŋä udegän gupnata watä it namikta bäräpi nämo api tamet. Imata, nanaktä meŋ-nanta imaka yabäŋ ahäŋpäŋ yämikta nämo yäwani. Nämo, meŋ-nantä imaka yabäŋ ahäŋpäŋ nanakiyeta yämikta yäwani. Unita ɲode yäwa; In-täŋo moner tuŋumjin yäpmäktä nämo api ärewet. Nämo, inkät näkkät bänep kubägän täŋpäŋ itta yäŋpäŋ api ärewet.

15 ✧ Unita in täŋkentäŋ tamikta näkŋakät tuŋumna pajin taniŋ kirekta gäripi nadätat. Upäŋkaŋ jide? Gäripi pähap nadäŋ tamiŋira kowatawä gäripi täpurigän nadäŋ namineŋ?

16 Täŋpäkaŋ äma ätutä täktäknata ɲode yäk täkaŋ; Bureni, gupita watäni itta bäräpi nämo nimiŋkuko upäŋkaŋ jop manman yäŋnikŋatkuk.

17 Näka ude yäk täkaŋ upäŋkaŋ jide ude täŋ-täkŋatkut? Ämanaye yäniŋ kireŋpewa äreŋkuŋo uterak täŋ-täkŋatpäŋ moner tuŋumjin kubo täŋkut ba?

18 ✧ Ude nämo! Taitus inken ärekta peŋ iwetpäŋ nadäkinik ikek notninpak kubäkät bok yepmaŋpa äreŋkumän. Eruk, Taitustä äreŋpäŋ jop täŋ-täkŋatpäŋ moner tuŋumjin yäpuk ba nämo yäpuk? Nämo! Nek täŋo nadäk-nadäk u kubägän unita bämopjin-ken käderi kubägän peda ahäŋkuk.

19 Ba jide nadäkaŋ? Man kudup yäyat ɲo u in iŋamjin-ken täktäknin u täŋkehärom takta yäŋpäŋ yäyak yäŋ nadäkaŋ? Nämo, nin Anututä nibäŋjirän

Kristo tãño amatã man yãnañi ude yãkamãñ. O notnaye, bureni tãwetat; Imaka kudup tãk tãkamãñ u intãño nadãkinikjin tãñkehãrom taktagãn.

20 ✧ Tãñpãkañ nãk umuntãyat. Årenkañ irit kuñatkuñat intã kuñatta gãripi nadãk tãyat ude nãmo irirã tabãwetta. Tãñkañ ude tabãñpãñã kudãn intã gãripi nãmo api nadãneño ude tãwoñãrewetta! Årenpãñ in bãmopjin-ken kudãn wakiwaki ñodewanitã parirã yabãwet yãñkañ umuntãyat; Yãñawãt-awãt, nãrepmirek-gãrepmirek terak kokwawak pewã ahãk-ahãk, man jãpi kowat-yãwãn, iyapi tãktãk, ãma wãpi yãpmãñ ãpãk-ãpãk, yãñpãñ-yabãñ yãwat, gup yãpmãñ ãrokãrok ba äbot tãñpani bãmopi-ken tãñuruk-uruk pewã ahãk-ahãk.

21 ✧ Ba ñodeta imaka, umuntãyat; Inken årenpãñ siwoñi nãmo kuñarirã tabãwayãñ tãro uwã Anutunatã unita yãñpãñ mãyãk api namek. In bãmopjin-ken ãma bian, imaka tarãki tarãki, kubokãret ba kañgãrip kudãn wakiwaki tãk tãñpanipãñ bãnepi nãmo sukurenkañ pen tãñ irirã yabãñkañ bãnepna ägekorãpãñ konãm butewaki tãñpet.

13

Jukuman ätu

1 ✧ Eruk kadãni yarãkubãta inken årewayãñ tãyat ño. Tãñpãkañ Anutu tãño mantã ñode niwetak;

Äma kubã manken tena yãñpãñã ãma yarã ba yarãkubãtã ãma u goret tãñjirãn kãneño uyaku manken tãga irek. Lo 19:15

✧ 12:20: 2Ko 2:1-4 ✧ 12:21: 2Ko 13:2 ✧ 13:1: 2Ko 12:14; Mat 18:16, 1Ti 5:19

² Tabäkta inken äreñira kadäni yarä täñkuk-ken uken in bämopjin-ken äma momi täñpani bänepi sukurekta jukuman yäwetkut. Unita apiño ban itkañ äma unita ba ätuta bok jukuman äneñi ñode täwetat; Näkä ärewayäñ täyat-ken uken momi ämawebe u yabäñpäñ nämo api yabäñ korewet.

³ In Kristotä mena-ken man yäñahäk täyak u kañpäñ nadäkta gäripi nadäkañ unita ude täñira bureni yäñ api nadäneñ. Unita nadäkañ? Kristo in bämopjin-ken piä kehäromi nitek nämowä nämo täk täyak. Nämo, kehäromini intä kañpäñ nadäkta näkä terak kwawak täwoñärek täyak.

⁴ ✧ Bureni, päya kwakäp terak utpewä kumbuk-ken uken ämawebetä kañirä kehäromi nitek nämo täñkuk. Upäñkañ Anututä iniken kehäromi terak yäpmäñ päñaku teñkuko apiño itak. Täñpäkañ nin imaka, Kristo ukät kwasikotpäñ unita kehärominin nitek nämo, äpani ude kuñat täkamäñ. Täñkañ Anutu täño kehäromi terak itkañ Kristo täñkentäñpäñ in täñkentäkta bämopjin-ken piä api täne.

⁵ ✧ Unita kadäni kadäni irit kuñat-kuñatjin kañpäñ nadäñpäñ bänepjin ñode yäpmäñ daniñpäñ nadäk täkot; Nin nadäkinik ikek burenitä kuñatkamäñ ba nämo? Jide? Jesu Kristo u bänepjin-ken itak u nämo nadäkañ? Täñ, bänepjin yäpmäñ daniñpäñ kawä nadäkinikjin nämo paränä Kristo bänepnin-ken nämoinik itak yäñ nadäneñ.

⁶ Täñpäkañ nininta nadäkinik ñode täkamäñ; Intä nintäño irit kuñat-kuñatnin nibäñpäñ nadäñpäñä uwä Kristo täño aposoro bureni yäñ api nadäneñ.

7 Tǎnpǎkaŋ intǎ waki kubǎ nǎmo tǎnpǎŋ siwonjǎn kuŋatneŋta Anutu-ken yǎŋapik man yǎk tǎkamǎŋ. In siwonji kuŋarirǎ ämatǎ ninta piǎ äma bureni yǎŋ nadǎneŋta nǎmo yǎyat. Nǎmo, ämatǎ ninta piǎ säkgǎmǎn nǎmo tǎŋpani yǎŋ nadǎnayǎŋ tǎŋo upǎŋkaŋ gǎripnin taŋi uwǎ intǎ siwonjǎn kuŋatta nadǎkamǎŋ.

8 ✧ Imata, nin man bureni u tǎnpǎwakta piǎni täga nǎmo täne, u tǎŋkehǎrom takta uyaku täga täne.

9 Unita ämatǎ nibǎŋirǎ kehǎrominin nitek nǎmo tǎnpǎwǎ u täga. Upǎŋkaŋ intǎ kehǎromigǎn itkaŋ kuŋarirǎ tabǎŋkaŋ oretoret taŋi tǎk tǎkamǎŋ. Mebǎri unita intǎ yǎnpǎŋ yǎŋapik man ŋode yǎk tǎkamǎŋ; Irit kuŋat-kuŋatjin ba nadǎkinikjintǎ tägaŋirǎ-tägaŋirǎ nadǎkinik bureni tǎŋpani, kehǎromigǎn ude kaŋ irut yǎŋ yǎk tǎkamǎŋ.

10 ✧ Tǎnpǎkaŋ ban itkaŋ man kehǎromi nitek ŋo intǎjukun kudǎn tǎŋ tamitat. Inken ärenpǎŋ man jäpi terak täweretta! Bureni, Ekǎnitǎ ini piǎ ŋo namin̄kuko unita man komi täga täwetnaŋi upǎŋkaŋ ude tǎkta nǎmo nekaŋ. Imata, Ekǎnitǎ in tǎnpǎwakta nǎmo iwoyǎnpǎŋ nepmaŋkuk. Nǎmo, uwǎ intǎŋo nadǎkinikjin tǎŋkehǎrom takta nepmaŋkuk.

Pol tǎŋo yǎŋtärek man

11 ✧ Eruk notnaye, man tärek-tärek ŋode täwerayǎŋ; Oretoret tǎŋput! Tǎnpǎŋ nadǎkinik tǎŋpani kehǎromigǎn itta piǎni ehutpǎŋ tǎk tǎkot. Tǎŋkaŋ näkŋo man nadǎŋ namikinik tǎnpǎŋ nadǎk bǎnep kubǎgǎn in̄itpǎŋ bǎnep kwini terak it tǎkot.

Ude täñirä Anutu nadäñ nimikinik täñpäñ bänep pidäm pewän ahäñ nimani unitä inkät itinik api täñpek.

¹² ✧ Täñirän äbot täñpani burenitä täk täkañ ude not täñpäñ kowat iniñ orerän täk täkot.

¹³ Täñpäkañ Anutu täño kudupi ämawebe kome ñoken irani kuduptagäntä bänep oretoret man täwetkañ ño.

¹⁴ Eruk, Ekäni Jesu Kristo täño orakoraki, ba Anutu täño bänep iron, ba bänep kubägän irit Kudupi Munapiktä pewän ahäk täkañ unitä intä terak äroton. Ugän.

Tuma-Irumu
The New Testament and portions of the Old Testament
in the Tuma-Irumu Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen na sampela Olpela Testamen long
long tokples Tuma-Irumu long Niugini

copyright © 1997, 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuma-Irumu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2025 from source files dated 3 May 2025

914cbf46-f59a-54d1-b209-0f763534edb5